

Marcus Tullius Cicero

Ölüme Övgü

Türkçesi: Cânâ Aksoy

1

En sonunda, sevgili Brutus, büsbütün olmasa bile senatodaki işlerimden de, avukatlık¹ görevimden de büyük ölçüde kurtuldum; senin verdiğin cesaretle, hafızamda saklı olduğu halde, içinde bulunduğum şartlar yüzünden bir kenara bıraktığım çalışmalarımın başına döndüm. Uzun bir süre yüzüstü bıraktığım çalışmalar şimdi yeniden canlanacak yani. Doğru yaşamakla ilgili bütün sanatların öğretilmesinin yolu yordamı bilgelik arayışına, yani felsefeye sıkı sıkıya bağlı olduğundan, bu çalışmaya Latin diliyle ışık tutmayı boynumun borcu bildim. Yunan yazarlardan, o ustalardan felsefe öğrenilemeyeceği için değil, yurttaşlarımızın kendileri için bir şeyler keşfetmekte, onlardan devraldıkları şeyi geliştirmekte, hiç olmazsa kendilerini adamaya değer buldukları böyle konularda onlara göre daha çok bilgelik gösterdiklerine inandığım için bu yolu tutacağım.² Şüphesiz, ahlakı,

-
- 1 Cicero suçlamaktansa, savunma çerçevesinde konuşmayı tercih ediyor. Verres ile Catiline hakkındaki suçlamalarını da devleti savunma adına yöneltilmiş sert eleştiriler olarak görmüş olsa gerektir.
  - 2 Cicero yurttaşlarını yüreklendirmek istiyor. Romalıların en geri kaldıkları alanlar, kesinlik arayan bilimlerle soyut bilimlerdi. İhtiyaç duydukları şeyleri Yunanlardan aldılar. Aynı şey tıp ile coğrafya için de geçerlidir. Romalılar mühendislik, hukuk ve askerlik sanatında başarılıydılar.

yaşamının kurallarını, aileyi, ev idaresini onlardan daha ciddi, daha iyi bir tutumla gözetiyoruz biz. Atalarımızın da yurt yönetimini yürütürken, başkalarından daha iyi kurallar, kanunlar getirdikleri söz götürmez. Peki, ya savaş sanatına ne demeli? Bu alanda, yurttaşlarımız yiğitlikleriyle olduğu kadar, belki ondan daha önemli olan, kurdukları sıkı düzenle de üstünlüklerini kanıtlamışlardır. Kitaplardan öğrenilen şeylere değil de doğuştan kazanılan yeteneklere gelince, ne Yunanlarda ne de başka bir halkta rastlanabilir bizdeki yeteneklere. Böylesine ağırbaşlı, sağlam, yüce gönüllü, vefalı, dürüst, her alanda üstün yetenekleriyle kendilerini gösteren atalarımızla karşılaştırılabilecek bir soy daha var mıdır yeryüzünde? Bilimlerde ve bütün edebiyat dallarında Yunanlar bizi geçtiler. Yarışma olmayınca başarı kazanmak kolaydı. Çünkü Yunanlarda en eski sanat şiiirdir, Homeros ile Hesiodos'un³ Roma'nın kuruluşundan önce, Archilochus'un da Romulus'un hükümdarlığı sırasında yaşadığı düşünülürse, şiiir bizim sanatımıza geç girmiştir. Roma'nın kuruluşundan yaklaşık olarak beş yüz on yıl sonra, Caecus'un oğlu C. Claudius konsülken, Livius;⁴ M. Tuditanus da, Plaute ile Naevius'tan yaşça daha büyük olan Ennius'un doğumundan bir yıl önce, birer tiyatro oyunu yazmışlardır.

---

3 Yunan lirik şairi (İ.Ö 720-676)

4 Livius Andronicus (İ.Ö 240 dolayları): İlk Romalı şair.

Demek ki şairleri tanımakta olsun, benimsemekte olsun geç kalmış yurttaşlarımız. Caton'un yazdığı *Origines*'te⁵ anlatıldığına göre, şölenler sırasında davetliler kavallar eşliğinde ünlü kişilerin erdemlerini dile getiren şarkılar söylemeyi bir görenek haline getirmişlerse de, Caton'un bir sözü böyle bir yeteneğin hiç saygı görmediğini gösterir; nitekim M. Nobilior'u kendi memleketine getirdiği şairler yüzünden kınamıştır Caton. Bildiğimiz gibi, Nobilior'un konsülken, Ennius'u⁶ Aetolia'ya getirdiği bir gerçektir. Demek ki ne kadar çok küçümsediysek şiiri, kendimizi de o kadar az verebildik bu sanata. Yine de, şiir söylemekte doğuştan büyük bir yeteneği olanlar şairliklerini kanıtlayabilmişler, Yunan şairleri gibi üne kavuşmuşlardır. Soylu bir aileden gelen Fa-

---

5 M. Porcius Caton'nun (öl. İ.Ö 149) yazdığı tarihle ilgili bir eser. Bu eserin ancak bazı bölümleri günümüze ulaşabilmiştir. Krş. IV.Ş 3. (Bu işaretleme düzeni Latince metin hakkındadır; buna göre, ilgili bölüm *Tusculan Disputations* [çeviren ve yayıma hazırlayan J. E. King, Harvard University Press, Cambridge, 1996] adlı cildin IV. kitabının üçüncü bölümüdür. Eseri Latince'den İngilizce'ye çeviren J. E. King kitap boyunca asıl metne bu yöntemle dönmemektedir, ç. n)

6 Q. Ennius (doğ. İ.Ö 239), Romalı şair. Yunan asıllıydı. Roma yurttaşlığı hakkını konsül Fulvius Nobilior'un oğlundan aldı. Büyük Scipio Africanus'un dostuydu. Scipio'nun mezarına gömülmüştür.

bius Pictor⁷ yaptığı resimlerle ünlenebilseydi, bizde de Polyklitus, Parrhasius⁸ gibi daha birçok sanatçı yetişmez miydi? Sanatı halkın saygısı besler, herkes üne kavuşma tutkusuyla işine sarılır, oysa halkın benimsemediği işlere kimse önem vermez. Yunanların gözünde saz çalmayı, şarkı söylemeyi bilmek bir insanın en yüksek derecede eğitim gördüğünün kanıtıydı. Yunan tarihinin bana göre en önde gelen ismi olan Epaminondas'ın lir eşliğinde iyi şarkı söylediği anlatılır. Buna karşılık, yıllar öncesine dönelim, Themistokles şölenlerde lir çalmayı reddettiği için iyi yetişmemiş biri sayılmıştır. İşte bunun için, Yunanistan'da pek çok çalgıcı yetişmiş, herkes musiki öğrenmiş, öğrenemeyenler eksik öğrenim görmüş sayılmışlardır. Yunanlar en çok geometriye değer vermişlerdir, dolayısıyla kimse matematikçiler kadar saygı görmemiştir, ama biz Romalılar, bu sanatı hesaplama, ölçme biçme işlerinin uygulamada sağladığı faydalarla sınırlandırdık.

---

7 Fabius Pictor'un (İ.Ö 302) Salus tapınağının duvarlarında resimleri vardır. Köklü, soylu bir ailenin çocuğudur, torunu ilk Romalı tarihçidir.

8 Polyklitus ünlü bir Yunan heykeltıraşı, Parrhasius da ressamdır.